

SUSANNA TAMARO

Her Melek
Korkunçtur

Ogni angelo è tremendo, Susanna Tamaro

© 2013, Susanna Tamaro

© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013

3. basım: Eylül 2013, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Tanay Burcu Ural Kopan

Kapak tasarımı: Act creative

Kapak resmi: © Shutterstock / Kiselev Andrey Valerevich

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3

Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1877-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

SUSANNA TAMARO

Her Melek Korkunçtur

OTOBİYOGRAFİK ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
Eren Cendey

SUSANNA TAMARO, 1957'de kentsoylu bir ailenin kızı olarak Trieste'de doğdu. Zor bir çocukluk dönemi geçirdi. 1976'da, 18 yaşındayken Friuli'de tanık olduğu deprem ve 25 yaşındayken geçirdiği ölümcül hastalık, Tamaro'da derin izler bıraktı. Yazmaya 27 yaşında başlayan Tamaro'nun edebiyat dünyasında tanındığı ilk eseri, *Tek Ses İçin* adlı öykü kitabı oldu. İlk kez 1994'te yayımlanan *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git* adlı romanı, aylarca liste başı oldu, birçok dile çevrildi, yazarı büyük üne kavuşturdu ve 1995'te beyazperdeye uyarlandı. Tamaro, *Aklı Bir Karış Havada* ve *Anima Mundi* adlı romanları ve *Yanıtla Beni*, *Rüzgâr Ne Diyor* adlı öykü kitaplarının ardından, 2005'te *Her Sözcük Bir Tohumdur* adlı deneme kitabını yayımladı. 2006'da *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git*'in devamı niteliğindeki *Yüreğimin Sesini Dinle*, 2011'de *Sonsuza Kadar* çıktı. Onu yine 2011'de *Var Olan Ada* izledi. Tamaro, 2013 yılında iki esere daha imzasını attı: *Her Melek Korkunçtur* ve *Via Crucis: Meditazioni e preghiere*. Yazar, çok sevdiği kedileri ve köpeğiyle birlikte Orvieto yakınlarında bulunan Porano'daki evinde yaşamaktadır.

Susanna Tamaro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

<i>Yüreğinin Götürdüğü Yere Git</i> , 1996	<i>Yüreğimin Sesini Dinle</i> , 2006
<i>Tek Ses İçin</i> , 1996	<i>Luisito / Bir Sevgi Öyküsü</i> , 2009
<i>Anima Mundi</i> , 1997	<i>Sonsuza Kadar</i> , 2011
<i>Yanıtla Beni</i> , 2001	<i>Sessizlik Bir Erdemdir</i> , 2011
<i>Aklı Bir Karış Havada</i> , 2002	<i>Var Olan Ada</i> , 2012
<i>Rüzgâr Ne Diyor</i> , 2005	

Yeryüzünden RAB'be övgüler sunun,
Ey deniz canavarları, bütün enginler.

Mezmurlar, 148:7

*Ein jeder Engel ist schrecklich*¹

R.M. Rilke

1. (Alm.) Her melek korkunçtur. (Ç.N.)

1

Yılın ışığa en hasret günlerinin birinde, gecenin en derin ânında doğdum.

Şiddetli bir bora esiyordu.

Kar ve buz yüklü karanlık bir bora. Hastaneden çıktığımda esmeyi sürdürüyordu. Bizi eve ulaştıracak olan dik yokuşu tırmanmak o kadar zordu ki, yuvama anne ve babamın sendeleyerek yürüyüşüyle vardım.

Rüzgâr onlara arkadan saldırıyor, yalnızca boraya özgü o vahşi ve beklenmedik esişiyle öne doğru itiyor; yerdeki buz ise her adımlarını mucizevi bir beceri haline getiriyordu.

Annemin ördüğü beyazlı, pembeli, mavili battaniyeye *cannoli*¹ gibi sarılmış üç kilocuğum ve minicik insani varlığım nihayet sağ salim eve ulaştı.

Çok az şey, beni yeni doğmuş bebekler kadar büyüleyebilir. Onlardan birini her gördüğümde dikkatle bakmaktan ve, “Sen kimsin? Nereden geliyorsun? Henüz görmeyen o gözlerin hangi esrarı gizliyor?” diye sormaktan kendimi alıkoyamam.

Hayır, belki de başka bir şey görmeyen demek daha doğru olur.

1. İçi özel bir kremayla doldurulmuş boru biçiminde hazırlanıp kızartılmış hamur. Ünlü bir Sicilya tatlısı. (Y.N.)

Annenin karnında dokuz ay geçmiştir ama o karından önce anne ve babanın, nine ve büyükbabanın, büyük nine ve büyük büyükbabaların öyküsü vardır. Ve anne babanın, ataların öyküsü, demek onların seçimlerinin, fetihlerinin, hatalarının, sefaletlerinin, yüceliklerinin öyküsü demektir. Onların küçük olaylarının üzerine, istenirse de dahil olun, çoğunlukla da içinde birlikte öğütülen daha büyük Öykü eklenir. Tarihi oluşturan bu Öykü, ağırlıklı olarak savaş yani nefret, şiddet, ölüm anlamına gelir ki bu ıstıraplar inceden inceye, kuşaktan kuşağa aktarılırlar.

Doğan her bebek Atlas'ın öne eğilmiş omuzlarıyla gelir bu dünyaya. Tek fark onun sırtında Dünya'yı değil sayfalarca öyküyü taşımasıdır; Tarih'in öyküsü yüzündendir ki bakışları ilk günlerde çok yorgun, çok uzak görünür.

Sadece bazı anne babalar yeni doğmuş bir bebeğin, sevgileri ve iyi niyetleriyle, hayallerinin varlığına dönüştürecekleri bir kil yumağı, bir *tabula rasa* olduğuna inanacak kadar saf ve iyimserdirler. O minicik ellerin aslında uzun, dürülmüş bir parşömen tuttuğunu fark edebilmek için biraz daha şüpheli olmak gerekir; anne ve baba bu parşömen rulosunu açma yürekliliğine sahip olabilseler, henüz dünyaya getirdikleri varlığın kaderinin derin çizgilerle çoktan çizilmiş olduğunu görebilirler.

Nerede doğulur?

Kimden doğulur?

Ne zaman doğulur?

Hayatımızı sarıp sarmalayan büyük gizemlerden biri bu üç soruda saklı değil midir?

Aventinus Tepesi'nde bulunan bir villada da doğulabilir, Nairobi'deki bir barakada da. Sevgi dolu bir anne ve babadan da doğulabilir, alkolik, umursamaz veya zalim bir anne babadan da. Bir çöp tenekesine, pis plastiklerin, çürüyen atığın arasına da terk edilebilir bebek, doğuştan bir para imparatorluğunun vârisi de olabilir. Anne ve babaya ya da sadece anneye sahip olabilir ama o anne incinmiş, kıt akıllı ya da sadece sevmekten aciz bir kişi olabilir. Büyük bir sevdadan da gelinir bu dünyaya, bir gece külü-

bü tuvaletinde yaşanan nahoş bir birleşmeden hatta bir tecavüzden de.

Peki ne zaman doğulur?

Eğer bunu savaşın tam ortasında gerçekleştirme talih-sizliği yaşanırsa, dünyadaki soluğumuz korku olacaktır. Bir gece vakti, kaçak göçmenlerle dolu bir teknede açılırsa gözler, balıkların arasına atılıp ânında kapanması da mümkün olur. Harika bir mayıs sabahı, güllerin hepsi açmışken havanın mis kokusu hayata okunan bir ilahiyken doğmak da mümkündür, dondurucu bir el gibi her şeyi yıkan ve söken bir fırtınalı havada doğmak da.

O zaman seni karşılayan bir ninni değil bir ulumadır ve bu uluma, yeni olduğu kadar eskilere de dayanır. Sana geçmiş kuşakların, mutlaka senin de içinde yaşayan atalarının hikâyesini anımsatır. Enginliğin içinde yitmiş bir hiç olduğunu bilirsin ve bu enginlik kördür, zorbadır, seni yutmaya ve yuttuktan hemen sonra da unutmaya hazırdır.

İşte o zaman anne ve babana, seni sarmalayan battaniyeye, bir an için sana sağlamış gibi gelen o adımlara güven duyarsın.

Bu güven, senin tek çapandır.

Yıllar sonra, gerçeklik sana bunun tam tersini kanıtla-dığı zaman bile buna inanacaksın. İnanmak zorundasın, elinden başka türlü gelmez; çünkü senin anlamının kökleri, ailenin topraklarına gömülüdür. Ne olursa olsun, senin varoluş nedenin onlardır.

Hangi nedenle seni korumayacaklar ki?

Hayatımın ilk evi kare biçiminde, asık suratlı beton bir apartmanda yer alıyordu. Savaşın bitiminin hemen ardından, bombalarca yıkılmış bir başka yapının –yani çaresizlik ve ölümün– üzerine aceleyle yapılmış bu apartman hemen genç ve yeni evli çiftlerce paylaşılmıştı. Küçük apartmanımızın çevresinde çok daha eski yapılar, bakımsız bahçeler bulunuyordu ve mutfak balkonundan deniz görünüyordu.

Savaş sonrasının pek çok anne ve babası gibi benimki-ler de çok gençtiler. Yuva kurmak, dünyaya bebekler ge-

tirmek, o yılların neredeyse biyolojik bir buyruğu gibiydi.

Son bombardımanda annem, doğduğu villayı ve villayla beraber çok sevdiği köpeğini yitirmişti. Babamsa neredeyse ergenlik yaşında Almanlarca esir edilmiş ve bir çalışma kampına götürülmüştü.

Bütün bunlar geride kalmıştı; geride kalmak zorundaydı. Ekonomik patlamanın parlak günleri onları bekliyordu. Televizyon ufukta görünmüştü, bazı komşularımızın şimdiden birer çamaşır makinesi vardı. Neşeli bir ses radyoda “Kanada’da Bir Ev” şarkısını söylüyor, sobada yakılan kömür eve at arabasıyla getiriliyordu.

Sona ereli henüz üç yıl olan Amerikan işgali, kentte dizginlenemeyen bir caz müziği tutkusu bırakmıştı.

Oturduğumuz daire bütün gün güneş alıyordu ve yazları mutfak ve odalar birer fırına döndüğünde annem balkona ağır, yeşil perdeler asıyordu. Ev adeta bir akvaryum ışığında dalgalanırken bizler de içinde şaşkın balıklar gibi yüzüyorduk.

Işık!

Annemleri, hiç de çekici olmayan o evi seçmeye iten neden belki de buydu.

Işık ve hayat, eşit adımlarla ilerliyordu. Işık her şeyi pırıl pırıl gösteriyordu; evlatlar, geleceğe fırlatılmış birer zıpkındı.

Işık; çünkü geride sadece karanlık vardı.

“Karanlık” yazıyorum ama o anda bunun doğru sözcük olmadığını fark ediyorum. Karanlıkta bir lamba yakılabilir, karanlıkta ansızın ve iyi niyetli yıldızlar belirebilir.

Onların arkalarında bıraktıkları karanlık değil zifirî karanlıktı. Savaş, kıyımlar, ölümler, katliamlar... Bunların tümü onları çevreleyen günlerin zaman-mekânında yaşanmıştı.

Evimizin bir kilometre ötesinde, İtalya’da kurulan tek Nazi toplama kampı olan Risiera di San Sabba’nın hâlâ sıcak duvarları yükseliyordu; kentin çevresindeki tepelere gönderilen insanlar Yugoslav işgalinden sonra çukurlar-

da kalan cansız bedenleri toplamaya uğraşıyorlardı. Bombardıman sırasında insanların canlarını kurtarmak için yönelecekleri noktaları gösteren “Güvenlik Çıkışı” yazısı pek çok yapının üzerinde duruyordu.

O zamanlar, güvenlik çıkışı insanların önlerinde uzanmış gibi görünen Amerikan tarzı bir hayat anlamına geliyordu; ilerleme, barış ve refah bu yolun hedefleriydi. Korkularından, kırılmalıklarından, yaşamış olduklarından ve bir daha yaşamak istemediklerinden kurtulmak için “Güvenlik Çıkışı”na yöneliyorlardı.

O zamana kadar büyük t ile yazılan Tarih kendini kabul ettirmeye çalışmıştı. Bu andan sonra kendi küçük tarihleriyle Büyük Tarih’i alt etmeyi umuyorlardı.

Sıradanlığın, ilerleyen hayatın, sakin önemsizliğin öyküsü, zifirî karanlığı bir köşeye itiyor, zarar vermemesi için bastırıyordu.

Annem ve babam çok gençtiler, son derece saftılar. Bir çocuğun, geleceğe fırlatılmış bir zıpkın değil de tekneye çekildiğinde geçmiş denen dipte kalan süprüntüyü de beraberinde getirmiş bir çapa olabileceği kuşkusunu hiç taşımıyorlardı. Yeni doğan bir bebeğin gözlerini gerçek anlamıyla incelemeye hiç zamanları olmamıştı.

İri, fal taşı gibi açık, sorgulayan bakışlarımı görmemişlerdi.

Hep gergin, hep dinlemeye açık yelken kulaklarımı fark etmemişlerdi. Ben, dünyanın en ufak bir çıtırtısını bile algılayabilen anten/kulaklara, radar/kulaklara sahiptim.

2

Bir süreden beri, edebiyattan söz edildiğini her duyduğumda tuhaf bir tedirginlik yaşıyorum.

Yayıncılık dünyasının son yirmi yılında olağanüstü değişimler gerçekleşti. Yirminci yüzyılın başında Birleşik Devletler’de üniversite sürecinin içinde kurs gibi başlayan yaratıcı yazarlık okulları, İtalya içinde de yağ lekesi hızıyla yayıldılar. Son yıllarda pek çok kişi bu eğitimlere katıldı ve genellikle sevindirici sonuçlar aldı; elbette seviyenlerden biri de yayıncılardı; dilbilgisi yanlışlarıyla yüklü sayıklamalar yerine ilginç, gerilimli, vurucu sahnelere sahip, kitaba ticarı boyut kazandıran unsurlarla yazılmış dosyalara kavuştular.

Bu okullardan birinin beni ders vermek üzere davet ettiği –biricik– sefer, daveti nazıkçe reddettim. Yazmayı bana kimse öğretmedi; öğrencilerin olasılıkla benden bekleyecekleri tutumu onlara sergileyemeyeceğimi düşündüm. Her ne kadar yirmi kitap yayımlamış olsam da yazmak benim için mutlak olarak gizemli bir olay.

Yazarlık hayatımın ilk yıllarında verdiğim söyleşilerde, henüz yayımlanmış olan kitabımın son kitabım olacağını söylüyordum. Bunu kesinlikle *nükte* olsun diye değil, o ânın kesin kararlılığıyla dile getiriyordum. Gene aynı nedenle bir sonraki kitabım için ne bir anlaşma yaptım, ne bir koşul ya da vade belirttim.

Benim için gerçekten her kitap son kitaptı.

Sonuncuydu çünkü ufka baktığımda hiçbir şey göremiyordum, belki de yazmanın bıraktığı yorgunluk ve halsizlik içindeydim; öte yandan –belirşi ve işlenişiyile– her kitabın çevresinde bir mucize halesi oluyordu. Bilindiği üzere mucizenin, buyrukla yaratılması mümkün değildir.

Defalarca kendi kendimi yalancı çıkardığım için artık söylemiyorum bunu. Bir sezgi niyetine içimde barındırmakla yetiniyorum. Bir sezgi ama aynı zamanda ahlaksal bir emir. Yazmanın bir rutin halini aldığını, bunun da ötekiler gibi bir meslek olduğunu, sadece teknik ve iyi niyetin yettiğini düşündüğüm an kalemi bırakırım. Aynı nedenle, ısmarlama bir öykü yazmam istendiği tek sefer, kabul eder etmez pişman olmuşum. Buyruk üzerine yazmayı bilmiyorum, beni eğlendirmiyor, heyecanlandırmıyor, doyum sağlamıyor. Başkalarınca seçilmiş konular üzerine yazmak yerine yapacak çok daha ilginç binlerce işim var.

Yazmayı asla bir oyalanma, bir meslek, başka pek çok şeyden biri olarak kabul etmediğim gibi güzel yazabilmeyi, arı ve düzgün bir dil kullanmayı, gerçek yazının ilk adımları olarak hiç düşünmedim.

Gerçek yazı bambaşka bir yerde, ta derinlerde, arzın ateşten merkezinde, insanın karanlığının yüreğinde bulunur. Bu iki aşırı uç arasında ilerler ve dengesini korur.

Bu nedenle yorar, yıpratır, sağlığa dokunur.

Bu nedenle öğretmem, tavsiye etmem.

Hatta mümkün olursa uzak durulmasını öneririm.

Gözlerimi açarak yaşamaya giriştiğim evde benden üç yaş büyük bir çocuk daha vardı: O benim ağabeyimdi. Kıskançlıktan kaynaklanan öfkesini yatıştırmak için ona kırmızı ve güzel bir kamyon armağan etmişim. “Bak kız kardeşin sana ne getirmiş!” Bu aslında anne ve babamın onlardan beklenmeyecek psikolojik oyunuydu; ne var ki kamyoncuk pek işe yaramamıştı.

Birlikte gördüğümüz ilk fotoğrafta ben, pembeli

beyazlı mavili battaniyeme sarılı olarak yatakta yatar ve şaşkın bir ifadeyle bakarken ellerini benim boynuma doğru uzatmış; açıkçası pek güven veren bir poz değil!

İlk erkek evlat olmanın yarattığı krallık –torunların da ilkiydi– yerle bir olmuştu. Her şey bir yana birbirimizden bu kadar farklı olamazdık! Sanki iki ayrı ülkenin yetimhanelerinden evlat edinilmiş gibiydik. O kusursuz bir Türk çocuğuydu, bense tipik bir Balkan kızıydım. Şimdi bile birlikte dolaştığımızda aramızda bu kadar yakın bir kan bağı olduğunu anlamak mümkün olmaz.

Minik kamyonun dışında benim gelişimin başka hiç bir güzel yanı yoktu. Zaten kısa bir süre sonra anne ve babamız birbirleri için yaratılmadıklarını anladılar ve “Kanada’da Bir Ev”, akvaryum balıkları ve leylak çiçekleriyle dağıldı gitti.

Onun yerini de dondurucu soğuk aldı.

Kesici bir soğuktu bu; hatta soluk almayı bile engelliyordu.

İlk anım ağabeyime ait; güçlü bir tokat yüzünden iskemlesinden yere uçuyor. Ben mama sandalyemde oturuyordum ve o birdenbire yok oluyor. O şaşkınlığımı ve hemen sonra yaşadığım kuşkuyu hâlâ hatırlıyorum. Her adımın hatalı, her nefesin yanlış olabileceğini sanırım o anda anladım.

Hayatta kalabilmek bir ödev, bir gereklilik olacaktı.

Bir sonraki anım, ilk adımlarımla ilgili. Yürümeyi ilk kez demir parmaklıkla değil, beton duvarla çevrili ince uzun mutfak balkonumuzda denedim. Hiçbir şey görünmüyordu ama sirenler işitiliyordu. Evimizin baktığı körfezde sanayi limanı bulunuyordu ve yük gemileri buraya gelip, buradan yola çıkarlarken daima siren çalıyorlardı. Tersaneler de iş vardiyalarını siren sesleriyle ilan ediyorlardı.

Bu ses –Uuuu!– sürekli yinelenen bu ses bende huzursuz edici bir hüznün yaratıyordu.

İstirap çeken birileri olduğu kesindi ama kimdi acaba?

Bu kadar yüksek sesle uluyacak kadar büyük biri kim olabilirdi?

Evin içindeki dünya bu kadar tehditkâr ise evin dışındaki daha iyi olması mümkün olamazdı.

Ağabeyimle aynı odada uyuyordum ve konuşmayı öğrenir öğrenmez deliliğimin ilk tanığı o oldu. O benim idolümdü, benim efsanemdi ve ailemizin bize yönelik ilgisi azaldığından, başvurabileceğim tek büyük oydu.

Odanın ışığı söner sönmez başlıyordu işkence. Tam o anda, benim minik yatağımdan ona seslenen incecik ses yükseliyor ve ağabeyim, “Hı!” der demez merhamet göstermeden, birbirini izleyen sorularına başlıyordum.

Saat dokuzda başlıyordum ve gecenin ilerleyen saatlerinde annem ya da babam ansızın içeri dalıp korkunç bir sesle, “Sessiz ol! Yeter!” diye bağırincaya kadar sürdürüyordum.

Geçenlerde ağabeyime, “Neler soruyordum sana?” dedim.

“Yanıtı mümkün olmayan sorular,” dedi.

“Ne gibi?”

“Yıldızları kim yaptı? Işık nereden geliyor? Güneşi kim yaptı? Batınca nereye gidiyor? Sonsuza dek, her sabah doğacak mı?”

“Sen ne yanıt veriyordun?”

“Bir süre uyduruyordum; sonra yorulunca, ‘Bilmiyorum! Uyu artık!’ diyordum.”

“Bilmiyorum, uyu!”

İşte her gecenin son sözü buydu.

Ne var ki o uyuyordu ama ben uyumuyordum.

3

Hayatımın büyük bölümünde en sadık dostum, uykusuzluğum oldu. Belki de bu nedenle, çocukluğumun ilk yıllarına ilişkin anılarımın çoğu gündüzlere değil de gecelere ait.

Bir futbol maçının radyodan canlı yayınlanması gibi gecelerimin her bir ânını hâlâ anlatabilirim. *Carosello* programının bitiminden sonra yatağa gidiş; az sonra yüzleşeceğim korkuya karşı büyüdü bir deva, bir kalkan oluşturması gereken iyi geceler öpücüğü ve anneme yönelttiğim, “Uyuyacağım değil mi?” sorum ve onun güven verici, “Elbette uyuyacaksın!” yanıtı. Işık söner, evin huzur verici sesleri birkaç saat daha sürerdi; ilk yıllarda radyo, sonraları televizyon seslerini dinlerdim. Sonra bunlar sona erer ve onun yerini tesisat sesleri alırdı: Musluklar, sifonlar, üst kattaki kiracının son kez tuvalete girişiyle balo sona ererdi.

İşte o zaman gecenin dehşeti ortaya çıkardı. Seyrekleşen otomobil gürültüleri, pencerealtında pufalayarak kapılarını açıp kapatan ve sonra son durağa doğru uzaklaşan tramvayın homurtusunu duyardım.

Otobüsün çalışma saatleri de bitince durağan zaman, boş zaman başlardı. Korku ve klostrofobi zamanı, çitirtılar ve fisiltılar zamanı, sesler ve canavarlar, onların odamda yankılanan sadist kahkahaları girerdi sıraya.

Daha o zamanlar ağabeyimle uyuduğumdan arada sı-

rada, “Uyuyor musun?” diyerek şansımı denerdim ama sessizliği yanıtlarının en konuşkanı olurdu!

Bir gün, öğleden sonra bir panzehir düşünmeyi bile başardım; kurşunkalemle yatağımın yanındaki duvara korkunç mu korkunç bir canavar çizdim. Kendim yarattığım için o canavarın son derece değerli bir özelliği vardı; benim arkadaşım, sadık hizmetkârım *golem*'di¹ o. Ama onu, ağabeyime gösterdiğimde aldığım yanıt, tam onun katı ve somut tarzına yaraşır biçimdeydi:

“Nerede? Ne var? Ben sadece bir karalama görüyorum orada.”

Beş yaşıma geldiğimde ve yeni eve taşındığımızda boş oda trajedisiyle yüzleşmek zorunda kaldım. Artık soru soramıyordum, bana güven veren o bademcikli çocuk soluğu yoktu yanımda. Yapayalınızdim! Sessizlikle yalnızdım. Canavarlarla yalnızdım. Asla aydınlanmayan şafakla yalnızdım.

Seherin ilk ışıkları penceremin altından sızmaya başladığında nasıl da rahatlardım! Güneşle birlikte kuşlar çevredeki ağaçların üzerinde cıvılamaya başlardı; önce karabataklar sonra daha küçük kuşlar öterdi. Sıra o pek hüznü ötüşleriyle üveyiklere geldiğinde bedenim niha-yet gevşerdi. İşte, o zaman uyku vakti gelmiş olurdu.

Ama bir saat sonra okula gitme karabasasını dikilirdi karşıma. Sınıfta başım öne düşerdi, anlayabileceğimin yarısını anlardım. Annem, görüşmeye gittiğinde öğretmenin ona çıkıştırdı: “Çocuğun televizyon seyretmek için geç saatlere kadar uyanık kalmasına izin vermemelisiniz.”

Mutsuz bir çocuk muydum?

Kesinlikle öyleydim. Bir an boş kalsam, odada yere yatar, ağlamaya başlardım. Saatlerce, sınırsızca, bitkin düşünene kadar ağlardım. Hıçkırma konusunda maraton koşu-

1. Yahudi folklorunda canlı heykel ya da tasvir. Dinsel anlamlarının yanısıra en eski öykülerde genellikle kusursuz bir hizmetçiydi. (Y.N.)

cusu gibiydim. Ağlamalarımın görünürde hiçbir nedeni yoktu ve bu da annemi çok tedirgin ediyordu. “Neden ağlıyorsun?” diye bağıyordu bana ve ben gözyaşı dök-meye ara vermeden yanıtlıyordum onu: “Bilmiyorum!”

Aslında çok iyi biliyordum. Ağlıyordum; çünkü bazı şeyler sonluydu; çünkü karanlık, ışığın arkasında pusuya yatmış bekliyordu. Ağlıyordum; çünkü kapaktaki güler yüze ve sevgiye kanmıştım ve hayallerden uyanmak kötüydü. Ağlıyordum çünkü zihnim, onu dolduran sorular yüzünden patlamak üzereydi ve başvurabileceğim hiç kimsem yoktu. İçine gömüldüğüm o ıstıraplı yalnızlık kuyusu yüzünden ağlıyordum. Ağlıyordum; çünkü herkes benim uslu ve normal bir kız olmamı bekliyordu ama ben bunu beceremiyordum.

Bugün çocuk olsaydım, büyük olasılıkla beni bir psikoloğa götüreceklerdi ve o, saatlerce tatlı ses tonuyla benimle konuşacaktı. Bebeklerle oynamamı seyredecek ve davranışlarımı incelediğinde pek çok rahatsızlığımın nedeni ortaya çıkacaktı. Yüzlerce terapi seansına katılacaktım, belki birkaç ilaç da alacaktım ve sonunda herkesin benden beklediği üzere, uyuması gerektiğinde uyuyan, konuşması gerektiğinde konuşan, doğru ölçülerde sosyalleşen, doğru ölçülerde itaat eden bir kız olacaktım.

Yani anlaşılabilir bir kız olacaktım.

Ama o zamanlar küçüklere pek önem verilmezdi; sorunları varsa zaman içinde çözümlenmesi beklenirdi. Tek önemli şey, itaatkâr olmaktı. Zaman içinde hallolmazsa da, “doğal seçme” çaresine bakardı. Babamın esinlendiği pedagog, Darwin’di: Ona göre yalnızca güçlüler ve uyum sağlayabilenler hayatta kalmayı başarabilirlerdi. Madenî kaplar arasında bulunan çömlükler onun ilgisini çekmezdi; nasıl olsa kendi başlarına elenip gideceklerdi. Annemin bakış açısı ise daha çok vahşi hayvan terbiyecisi ya da şımarık maymun bakıcısı tarzındaydı. Çocuklar her şeyden önce eğitilmeliydi ve bunun için mama ödülü dışında her yöntem geçerliydi. Mama ödülü, başka ikramiye-

ler gibi zayıflık işaretiydi ve uygun olmayan direnişlere neden olabiliyordu.

Bu yöntem sonucunda ben ve ağabeyim kısa sürede düşünce okuma yeteneğimizi geliştirdik. Hep hazır ol-
daydık; emir, sözcüklerle ifade edilmeden önce biz itaat
etmeye hazırдық.

Elbette bu yetişme modelinde hastalanmaya, kendimi-
zi kötü hissetmeye hakkımız yoktu. Her türlü acı, her tür-
lü yakınma “yerli ve yersiz dikkat çekme arzusu” ifadesiyle
sınıflandırılırdı ve bu etiketle de görmezden gelinirdi.

Belki de bu nedenle üç yaşlarımdayken neredeyse ka-
rın zarı iltihaplanmasından gidiyordum. Şans eseri, o dö-
nemde anneme kur yapan hayranlarından biri çocuk dok-
toruydu ve bu sürekli ağlamanın bir okşama ya da öpü-
cük koparmak için sürdürülen kurnazca bir stratejiden
kaynaklanmadığını ve karnımın içinde ciddi bir sorun
olduğunu fark etti. Annemin ansızın korkulu ve kaygılı
bir ifadeye bürünen yüzünü hâlâ hatırlıyorum. Bir anda
annem vardı, oradaydı ve hepsinden önemlisi beni görü-
yordu.

Sonra otomobile binip hızla gidişimizi, minik pence-
renin dışında baş aşağı duran ağaçları, ameliyathaneye
girişimi ve yüzüme fil hortumunu andıran, siyah lastik-
ten bir maskenin takılışını, iğrenç kokuyu ve sonrasındaki
hiçliği anımsıyorum.

Sessizlik, karanlık, nihayet uyku!

Ve gene o çocuk doktoru sayesinde akşamlardan bir
akşam komodininin üzerinde portakal renkli haplar ve
suda eriyen beyaz tozlar belirdi. Ne zamandan beri bek-
lediğim büyümlü ilaçlardı bunlar! Birkaç dakika içinde
Morpheus’un kollarına gömülebilmek için bunları yut-
mak yetiyordu. Su bardağına uzanan elim, deniz kazaze-
desinin ilk bulduğu hindistancevizine uzanan eli gibi tit-
riyordu. Yut haydi bu hapları; yut şu tozu. Ânında ağırla-
şırveren gözkapaklarım, giderek uzaklaşan sifon sesleri ko-
nusunda minnet duyuyordum; otobüs gelecek ama beni

